

ЧИ Є УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО СОЦІАЛЬНИМ ІНТЕЛЕКТУАЛОМ?

Найдьонов О.Г., к. філос. н.,
доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін,
Херсонський державний аграрний університет

Історія – це не боротьба класів, а змагання, співробітництво народів в ім'я інтелектуального і духовного прогресу. Тому її слід розуміти й сприймати як моральний та інтелектуальний поступ людства, як рух до Бога, до того, до чого закликав нас Христос, – праведного життя, миру, злагоди, гуманності.

Матеріалістична ідеологія, яка тривалий час була панівною у нас, не дозволяла суспільним наукам належним чином вивчати етногенетичні процеси: виникнення, розвиток, старіння тих чи інших народів, їх зв'язки з іншими етносами і расами. Адже саме це і є історією, крізь призму якої проглядається становлення і розвиток, вдосконалення людини, її тернистий «шлях до Храму».

Народ, нація, людство в цілому ізоморфні, тобто схожі на окрему людину структурно і функціонально. Ідея такої схожості обстоювалася багатьма відомими вченими. Своє яскраве відображення вона знайшла в платонівській концепції взаємозв'язку Людини великої (соціального Логоса) і Людини маленької (особистості), а також в теорії суспільства як великої «соборної особистості» О. Конта. [Див.: 1, 2] Ця ідея пронизує також древні вчення Сходу і Античності про єдність макро- і мікрокосму.

Керуючись антропним принципом, такі характеристики окремого індивіда як свідомість, розум, інтелект, дух, пам'ять, почуття, воля, душа, характер, менталітет можна перенести на соціум або етнос, до того ж не метафорично, а цілком реально говорити про свідомість, розум, дух, інтелект, волю, пам'ять, характер, душу, енергію суспільства чи народу.

Спробуємо виявити особливості українського народу як соборної особистості в контексті наявності (відсутності) соціального інтелекту.

Біологічне успадкування здійснюється автоматично без осмисленої участі людини, саме по собі. Що ж стосується соціального (етнічного) успадкування, то воно здійснюється за безпосередньої участі свідомості, точніше інтелекту людей і завдяки йому. Тільки людям і етносам притаманне як біо- так і соціоуспадкування. У тварин немає інтелекту і немає соціального («позагенетичного») успадкування. Соціоуспадкування у людей здійснюється шляхом збереження і передачі етнічної пам'яті особливими механізмами соціальної («позагенетичної») природи. Головну роль у таких механізмах відіграє інтелект. Якщо він послаблений або поруйнований, етнос втрачає свою пам'ять, помиляється у виборі між добром і злом, припиняється розуміння значення інформації (на біле кажуть чорне і навпаки). Іншими словами, втрачається аналітична здатність і вміння оцінювати ситуацію. Зі складної, тонко функціонуючої розумної системи етнос перетворюється на «отару баранів», якою керує погонич. Біблія про таких говорить: «Горе тим, що зло називають добром, а добро – злом, що ставлять темноту за світло, а світло – за темряву, що ставлять гірке за солодке, а солодке – за гірке». [3]

Інтелект виявляє себе в умінні вибирати (відбирати). Саме шляхом відбору (перебору) даних народжується знання (розуміння). Вирішальне значення в цьому випадку має елемент пам'яті – внутрішньої (оперативної) і зовнішньої. Інтелект – це інформаційний аспект розуму людини чи етносу: здатність збирати, передавати, зберігати інформацію і використовувати її для вироблення знань (знаходження істини).

Що стосується етнічного інтелекту, то це здатність етносу (нації) робити вибір у найширшому розумінні слова:

- вибір між добром і злом;
- відбір своєї еліти (політичної, ділової, інтелектуальної, духовної);
- вибір форми держави, способу життя. І так далі.

«Та головний вияв національного інтелекту – в умінні формувати свою державу, її політику. Держава і є зосередження колективного (об'єктивного за висловом Гегеля) розуму». [4]

Зворотній бік інтелекту – ідіотизм. Ідіотизм нації (життя народу виявляється головним чином на державному рівні: в корумпованості, слабкості, «нечесності», некомпетентності державних структур, нездатності навести цивілізований порядок.

Українське суспільство більше нагадує соціального ідіота ніж соціального інтелектуала. Національний ідіотизм проявляється в «нерозумності» держави, квалості, нечесності (корумпованості чиновників, нездатності до боротьби з організованою злочинністю), не патріотичності, неоперативності.

Значною мірою така ситуація пов'язана з рисами національної підсвідомості (менталітетом). Ми не тому на чорне говоримо біле, що не розуміємо, що й до чого, а в силу свого характеру. Ми

обманюємо самі себе – ось страшна особливість українського менталітету. Ми не використовуємо «знання серця» (вираз Г.Сковороди). В результаті прирікаємо себе на животіння у хворому суспільстві.

Література.

1. Конт О. Дух позитивной философии: Слово о положительном мышлении. Пер. с фр. – Изд. 2-е / О. Конт. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 80 с. 2. Платон. Бенкет / Платон ; [перекл. з давньогрец., комент. У. Головач, вступ. ст. Д. Реале]. – Львів : Український Католицький Університет, 2005. – 178 с. 3. Іс. V. 20. 4. Канигін Ю.М. Віхи священної історії: Русь-Україна . – К., Україна, 2001. – С. 155.